

KARANTIINNE TAIMEKAHJUSTAJA

Kartulivähk

Synchytrium endobioticum

Taimkahjustaja lühikirjeldus

Kartulivähk on ohtlik taimehaigus, mida põhjustab seen *Synchytrium endobioticum*. Haigustekitaja säilib püsieostena (tsüstidena) mullas või mugulatel. Püsieoste eluvõime säilib aastakümneid, mõningatel andmetel 10–16, kuid ka 30 ja rohkem aastat. Seene püsieosed arenevad mugula väljakasvetes. Püsieostest vabanevad soodsate keskkonnatingimuste juures eosed, mis võivad kartulit nakatada kogu kasvu- perioodi jooksul. Haigustekitaja on pärit Lõuna-Ameerikast Andidest. Euroopasse sattus see haigus 19. saj lõpus. Haigus on levinud peaaegu kõigis Euroopa riikides.

Mullapiiril arenevad kõbrulise pinnaga kollakad ja rohekad väljakasved
Foto: B.V. Wijster, HLB, Madalmaad

Kõbrulise pinnaga väljakasved kartulimugulatel
Foto: JKI, Kleinmachnow, Saksamaa

Kahjustustunnused

Mugulatel ja stoolonitel algab haigus mugula silmade kohalt, taimekude hakkab vohama ja tekivad kõbrulise pinnaga väljakasvud, mis on algul kollased kuni helepruunid, hiljem tumenevad. Nakatuvad mugulad ja mugulaalged, kuid juured ei kahjustu. Raskema kahjustuse korral mugul deformeerub. Kui stoolonid haigestuvad, siis neile tavaliselt mugulaid ei teki. Varre alumise osa pungadest võivad tekkida kõbrud, mis muutuvad roheliseks. Nakatunud taime alumised lehed võivad olla ebaloomulikult paksud ja kõbrulised. Kuival suvel võib haigus esineda varjatud kujul – mugulad on kurrulise pinnaga või meenutab haiguspilt harilikku kärna. Järgmisel aastal niiskemates tingimustes annavad need mugulad juba tüüpiliste haigustunnustega taimi.

Peremeestaimed

Taimehaigus kahjustab nii kartuli kultuursorte kui ka looduslikke liike. Nakatuda võivad ka muud maavitsalised taimed perekondadest maavits, ogaõun, füüsal, taralõng, pöörirohi.

Levik

Kartulivähi kauglevik on võimalik nakatunud seemnekartuliga, mullaga, mullaharimisriistadega ning muul viisil koos mullaga - nt jalanõudega või saastunud mullas kasvatatud taimse materjaliga. Seene eoslaid ei hävi looma seedekulglas, seega on ka sõnnik potentsiaalne nakkusallikas.

Lisainfo: EPPO Global Database - [taimekahjustaja iseloomustus ja levikuala](#)

* EPPO – Euroopa ja Vahemeremaade taimekaitseorganisatsioon